

Carme Riera

Una ombra blanca

CARME RIERA

Una ombra blanca

Edicions 62

Barcelona

© Carme Riera, 2024

*La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor.
La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals
perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries.
En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement.
A Grup62 agraiem que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa
dels autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.
Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si heu de fotocopiar
o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través
del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47*

Primera edició: abril del 2024

© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.
Diagonal 662-664 - 08034 Barcelona
info@grup62.com
www.edicions62.cat

Fotocomposició: Moelmo SCP

DIPÒSIT LEGAL: B. 3.692-2024

ISBN: 978-84-297-8178-6

Li havia passat altres vegades. Potser perquè estava acostumada a memoritzar. Però mai una frase, «el temps amortallat per teranyines de boira», li havia quedat gravada d'una manera tan insistent, assegurava, sense recordar on l'havia llegida. ¿En una novel·la de Coetzee, el seu autor predilecte, del qual solia endur-se algun llibre en els viatges? ¿O potser en el *libretto* que acompanyava una partitura? En rebia força. Sovint de joves compositors, o no tan joves, demanant-li suport per a poder estrenar l'òpera. Uns li asseguraven que tot seria més fàcil si ella acceptava el paper escrit a la seva mida, pensant en la seva veu excepcional. Altres es conformaven amb els seus consells, que tindrien sempre en compte, solien insistir, encara que el que veritablement sol·licitaven, de manera més o menys encoberta, era l'ajut d'una recomanació.

Repetia en veu alta la frase, tan literària, massa llibresca, però que ni pintada per traduir amb paraules, deia, el que li havia succeït durant aquell «temps amortallat» al qual necessitava tornar. Només així es diluiria la boira que li permetria contemplar-lo, després de netejar les teranyines que el cobrien. Si era capaç de fer-ho, podria respirar a plaer. En cas contrari, tornaria a l'angoixa de tantes

nits. A les seves pors intermitents, l'origen de les quals era allà, en aquell passat a què havia decidit enfrontar-se. I per això em va fer escriure al seu representant per exigir que durant un any anul·lés o ajornés tots els contractes signats, li agradés o no, li costés molt o poc esforç. La seva decisió era irrevocable.

S'havia compromès amb si mateixa a enfrontar-se amb «el temps amortallat» quan Pandora Brunellesky, pocs mesos abans de morir-se, li va explicar què havia passat a Foscluc, després de marxar del poble. A partir d'aquell moment la seva obsessió fou aclarir els fets. No sabia quant de temps l'ocuparia retornar el bon nom a qui havia estat considerat culpable i era innocent i, per contra, assenyalar el culpable, ni si comptaria amb l'ajut dels testimonis, en especial de Tina. Però no li importava emprar setmanes, mesos, el que calgués. Ho considerava necessari. A més, tenia el convenciment que allunyar-se dels escenaris durant un temps no li impediria tornar quan volgués i com volgués. Havia triomfat, s'havia convertit en una de les millors sopranos del món, i era respectada i admirada en tots els teatres del planeta.

Tal vegada necessitava un any sabàtic, més ben dit, *sabàtic*. I va triar ben a posta la paraula, i així ho va comunicar a Hans Meyer, el seu representant. Un any per a llevar la pols i netejar les teranyines, encara que acabés ratllant aquestes dues darreres frases i no les inclogués en la carta que, finalment jo, Rose Barnes, la seva secretària, vaig passar en net i vaig enviar per correu electrònic. Va suposar que a Hans, tan exquisit, aquestes referències a la neteja domèstica li semblarien impròpies d'una diva de la seva categoria, per més que en conegués els orígens humils i les dificultats amb què havia arribat fins a dalt de tot. Ben

segur que Hans s'enfadaria i consideraria que el «sanàtic» que demanava era un caprici intolerable. Un caprici que intentaria impedir fos com fora.

Tant Barbara Simpson com jo sabíem —no era difícil coneixent-lo— com protestaria, i tot el que li diria, primer per telèfon i després directament, en persona, presentant-se de manera immediata a Nova York en el primer vol que pogués agafar des de Londres:

—Estàs sonada? T'has tornat boja? Si incompleixes els contractes qui sap si et tornaran a contractar. No t'adones del desprestigi que comporta? A banda, són molts milions de dòlars els que deixem d'ingressar —i això sí que li importava per damunt de qualsevol altra cosa.

Hans es passejaria d'un cantó a l'altre de la sala una bona estona. Després s'asseuria i, inquiet, s'aixecaria altre cop i, sempre sense deixar de parlar, faria referència als inicis de la carrera de la soprano, a la seva consolidació, gràcies a la seva feina. A la feina d'ambdós, puntualitzaria immediatament, tot just abans que ella l'interrompés amb un dels seus «Prou!» i el manés callar. I ell no diria res durant uns minuts, però aviat continuaria i li suplicaria:

—Pel que més vulguis, Barb, ara no, espera. Més endavant, d'aquí cinc anys ho puc negociar. Però l'any que ve, no. No. De cap manera.

Fins i tot —Hans era l'únic dels que envoltàvem la Simpson que gosava alçar-li la veu— l'amenaçaria:

—No. No ho penso tolerar. Si em fas això, ja pots cercar un altre representant, i jo soc el millor, prou que ho saps. A més, pensa en el públic. Creuran que estàs acabada. Vols abandonar la teva carrera? Un any sense cantar! Impossible. Un any sense trepitjar un teatre! Els teus seguidors no ho acceptaran. T'esperen els milanesos, els

venecians, els napolitans, els londinencs, els catalans, els berlinesos, els australians...

Barbara el corregia. Hans en la seva fúria equivocava l'ordre. Per contra, ella tenia molt present els teatres on havia d'actuar durant aquella temporada, a partir de finals de setembre. Els contractes signats eren: primer el Covent Garden, després, la Scala, la Fenice, San Carlo, el Liceu, el Metropolitan i finalment el Sydney Opera House...

Però ara tant li feia, perquè les coses havien succeït d'una altra manera: inesperada, torta i perillosa. El «sanàtic» s'havia convertit en obligatori, per prescripció facultativa. I calia que Hans ho acceptés, sense discussió.

Els metges li havien exigit que fes un parèntesi llarg, no fos cas que la sort que havia tingut se n'anés en orris. Havia estat entre la vida i la mort. Fins i tot en la mort, perquè els seus paràmetres vitals, durant uns instants, foren una línia inexpressiva, però van aconseguir reanimar-la. El cor va tornar a bombar i el cervell, a rebre oxigen, i la respiració es va anar compassant.

Tal vegada havia tornat a la vida perquè no volia morir. Encara no. Abans havia de resoldre l'assumpte que l'obsessionava. No podia anar-se'n. No podia descansar i, no obstant això, havia tingut la percepció d'haver marxat, d'estar fora del seu cos, embolcallada d'una claror infinita, en la qual anaven formant-se els colors de l'arc de Sant Martí, en una calma absoluta.

Aquestes sensacions, però, les va recobrar després. Primer va passar un temps en una mena de nebulosa, un magma viscos en el qual semblava haver-se acomodat, en aparença sense sentir res, sota els efectes dels medicaments, a l'espera que, a poc a poc, sense un dolor excessiu i amb el mínim desgast, pogués anar reaccionant.

No van ser els ulls el que va obrir primer sinó les orelles i el que va sentir no pertanyia al present. Venia d'un altre lloc, un lloc que estava molt lluny. Tan lluny com la seva infantesa: va sentir el renou de la clau a la porta de l'habitació, el seu propi plor i després el seu nom, repetit, cridat per veus desconegudes. A aquestes veus llunyanes s'hi superposaven sorolls relacionats amb la seva vida actual: els aplaudiments, que van anar barrejant-se, ja molt més audibles, amb els xiulets i la remor dels cops de peu que arribaven del galliner. I llavors sí, de sobte, va recordar l'esforç amb què havia intentat per tercera vegada iniciar el «Vissi d'arte» i es va veure —ara sí que va recuperar la imatge— gairebé estirada a terra. Sempre cantava en aquesta posició l'ària meravellosa que no va deixar mai d'emocionar-la. Era, a més, la seva predilecta des del triomf apoteòsic de Lisboa, que va posar el teatre dempeus i li va dedicar, com abans a la Callas i al mateix escenari, un dels aplaudiments més llargs de la seva carrera. El seu rècord: vint-i-cinc minuts.

Es va veure posant-se la mà al coll, com si intentés abastar les cordes vocals i, finalment, la mà que interrogava, vençuda, en un gest buit, en adonar-se, horroritzada, que de sobte s'havia quedat sense veu. Durant uns segons encara va seguir comprovant que no podia articular cap nota, ni cap paraula. Alhora li va semblar sentir com es tancaven les cortines de vellut groc de l'escenari i com Scarpia, que ja no era Scarpia, sinó el seu amic de tantes *Toscas* junts, Ruggero Raimondi, que estava al seu costat, deia el seu nom, Barb, Barb, Barbara, molt baixet, gairebé a cau d'orella, i li prenia el pols.

I després, res. Res de res. Ni l'arribada dels metges. N'hi havia més d'una dotzena a la sala, ens digueren, i tots

van pujar a l'escenari de seguida, absolutament sol·lícits, en ser reclamats, satisfets no tan sols de posar la seva ciència al servei de la diva, que molts consideraven la millor soprano d'Amèrica, sinó també de poder-ho explicar a amics i coneguts i els més eminents decidits potser a guardar l'anècdota per a dedicar-li una plana o si més no uns quants paràgrafs en les seves memòries. Els metges, la majoria d'es-mòquing, per no perdre els bons costums de les funcions de gala, d'altres amb vestits foscos, ben encorbatats, van estar d'acord que el cas era greu i que calia avisar una ambulància amb urgència i enviar la pacient —en aquells moments havia deixat de ser la diva— a l'hospital.

La Simpson tampoc no es va adonar de l'arribada dels portalliteres, que miraven amb sorpresa l'escenari, amb més sorpresa encara la dona, poc o gens atractiva —una actriu importantíssima, una cantant extraordinària, els havien dit, i l'havien imaginat més guapa que Angelina Jolie—, que estava estirada a terra amb les cames aixecades per facilitar la circulació, el vestit llarg arrugadíssim, apujat fins a les cuixes i la cremallera abaixada per alliberar al màxim el pit i contribuir que oxigenés millor. No va percebre com amb molta cura la dipositaven en una llitera ni com li aplicaven un desfibril·lador i la traslladaven a una ambulància on l'esperava un altre metge. No va sentir la sirena que el xofer va connectar per demanar pas preferent, malgrat que en aquella hora el trànsit de Manhattan ja no era dens i podia circular ràpid, sense entorpir ni molestar cap conductor. Tampoc va notar com l'entraven de seguida al quiròfan, perquè havia arribat molt greu, amb només un fil de vida.

Tot això l'hi van explicar després, en sortir de perill. De seguida que va prendre consciència del que li havia passat, ja fora de l'UCI, instal·lada en una habitació, Bar-

bara Simpson va voler conèixer els detalls de tot el que havia succeït després del seu infart. Com havia reaccionat el públic? L'hi perdonarien? Li passaria el mateix que a la Callas a Roma? Serien tan injustos amb ella com ho foren amb Maria? Molts les comparaven. Aquest fracàs de la seva salut era un altre nexa en comú.

Fou Ruggero Raimondi l'encarregat de tranquil·litzar-la. El públic li seguiria essent fidel. Podia estar-ne ben segura, l'animà abans d'explicar-li tot el que havia succeït al teatre. El director del Metropolitan havia intentat que la funció continués, després d'informar el públic que farien un descans d'una hora per veure si la senyora Simpson podia seguir cantant, restablerta d'un desmai, ben segur provocat per la calor i també per l'emoció amb la qual interpretava el paper de Floria Tosca, malgrat saber que era impossible, ja que la Simpson tal vegada ni tan sols havia sobreviscut a l'atac. Però, oferint al públic aquesta excusa, guanyava temps. Temps per trobar una soprano que se sabés el paper, una meritòria que hi hagués, qui sap, al teatre mateix o que pogués arribar amb rapidesa i amb la mateixa celeritat es posés en situació per continuar representant *Tosca* en el punt en què Barbara Simpson l'havia deixat, perquè la suplent del teatre, per a més inri, s'havia quedat també sense veu. Si no s'esdevenia el miracle, si no aconseguia trobar una soprano adequada, al director del Metropolitan se li va acudir que l'òpera seguís només amb el tenor i el baix, que tots dos cantessin les seves àries com en un recitatiu. Així el públic se n'aniria a casa amb la sensació que no havia perdut els diners, no fos cas que reclamessin i haguessin de retornar el preu de totes les entrades. Però tant ell com Plácido Domingo es van negar a cantar sense ella. Calia, per dignitat, per respecte, suspendre l'òpera. Cap dels

intèrprets no estava en condicions de continuar com si no hagués passat res, perquè ni tan sols sabien si Barb, Barbara, la gran soprano Barbara Simpson, havia mort.

Ni a Raimondi ni a Domingo els motius econòmics els importaven, encara que poguessin no cobrar la funció; això els semblava irrellevant en aquells moments. A més, arribat el cas, els seus representants ja discutirien tots els detalls amb els directius del teatre i aquests amb les seves assegurances.

L'òpera es va suspendre i el públic va acceptar amb resignació que les entrades servissin per a un altre dia. Una programació especial si més no, amb els mateixos cantants i la diva en condicions. Però si no fos possible, el Met els compensaria d'alguna manera. El gerent va tenir l'ocurrència de proposar retornar el preu de mitja entrada, la qual cosa no quedava gaire bé, encara que, certament, quan la Simpson va deixar de cantar, eren al segon acte. No obstant, finalment, es va decidir que el més apropiat seria programar una funció extraordinària per a rescabalar-los.

Barbara estava enfadada amb el Met, la qual cosa significava que es trobava molt millor, i va enviar a cercar el director del teatre. No li havia agradat gens el que li havia explicat Ruggero.

La visita de Timothy Morgan va ser la primera que va rebre, a excepció de la de Raimondi, la de Hans, que va arribar immediatament des de Londres de seguida que el vaig avisar, i la de la gran Leontyne Price, de pas per Nova York. A la resta de persones que van anar a l'hospital se'ls va dir que, per prescripció facultativa, no podien veure-la.

Quan tingué al davant Timothy Morgan, al qual d'altra banda considerava un director mediocre, l'esbroncà. Segons el que li havia arribat, li semblava que el Met no

havia estat a l'altura i després començà fent-li preguntes, com si Raimondi no li hagués dit res:

—De quina manera es rescabalarà el públic? S'ha queixat, la gent? Han acceptat que el que em passava era greu i no un caprici meu, un caprici de diva?

Morgan li contestava a tot molt afectuós, oferint-li els detalls que li demanava, i s'entretenia en lloances i comentaris encomiàstics que ella sentia com qui sent ploure, més interessada a continuar preguntant:

—Què han dit els diaris? Com ha donat la notícia el *New York Times*? Han estat comprensius? I la televisió? A l'NBC i la CBS em respecten, em consideren i no em prendrien cap campanya en contra meva, però els de la Fox em detesten. Què han dit a la conservadora Fox? Han inventat alguna mentida? ¿Han assegurat que he simulat un atac, sense tan sols admetre que mai he deixat de complir els meus compromisos? Fins i tot en els assajos ho he donat tot. Mai no balbucejava, com feien altres, per reservar-se la veu per a l'estrena...

Barbara no li deixava temps per contestar, li preguntava, inquieta, desassossegada. Tal vegada també la molestava el somriure de venedor de cotxes de segona mà que Morgan va mantenir durant tota l'estona i que a mi em va semblar massa obsequiós, quasi condescendent.

—Els mitjans americans s'han portat força bé. Tots, incloent-hi la Fox, li desitgen que es restableixi ben aviat i es refereixen a la seva veu incomparable...

—És molt amable, Morgan —el va tallar la soprano—. El meu representant s'encarregarà de rescindir els contractes amb el Met. Gràcies per la visita.

Després, dirigint-se a mi, em va demanar que acompanyés Morgan a la porta.